

A NYELVI TANÁCSADÓ SZOLGÁLAT POSTALÁDÁJÁBÓL

(12. rész)

Dr. Ludányi Zsófia

Nyelvtudományi Kutatóközpont

Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet

A Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi tanácsadó szolgálatához e-mailben és heti két napon telefonon is lehet fordulni nyelvhasználati, helyesírási kérdésekben. Rovatunkban az orvosi nyelvhez, helyesíráshoz kapcsolódó kérdésekből és az azokra adott válaszokból adunk közre néhányat.

Kérdés: Levélírónk a *gyógyászati + segédeszköz+szaküzlet* összetétel szabályok szerinti írásmódja felől érdeklődött. Kollégái a *gyógyászati segédeszköz-szaküzlet* írásmódot javasolták, de a levélíró szerint a *gyógyászatisegédeszköz-szaküzlet* forma felel meg a helyesírási szabályoknak.

Válasz: A kérdéses összetétel olyan szaküzletre utal, amely gyógyászati segédeszközök eladásával foglalkozik. Vagyis arról van szó, hogy az eredetileg különírt *gyógyászati segédeszköz* szerkezet egészéhez új utótagot kapcsolunk. Ilyenkor az AkH.¹² 141. b) pontja alapján az eredetileg különírt szerkezetet alkalmilag egybeírjuk, és az utótagot kötőjellel

kapcsoljuk hozzá. Vagyis a levélíró által javasolt *gyógyászatisegédeszköz-szaküzlet* a helyesírási szabályoknak megfelelő, a kívánt jelentést pontosan tükröztető írásmód. A *gyógyászati segédeszköz-szaküzlet* írásmód azt sugallja, hogy a *segédeszköz-szaküzlet* minőségjelzője a *gyógyászati*, de nyilván nem erről van szó. Az is igaz azonban, hogy a gyakorlatban többnyire nem szokott értelmezési nehézségeket okozni az efféle írásmód, mivel az elme „helyre teszi” ilyenkor a szóhatárokat. Vannak olyan esetek, amikor akár el is lehet tekinteni a 141. b) pont alkalmazásától. Léteznek ugyanis olyan különírt szerkezetek is, amelyek, ha egy összetételi utótag járul hozzájuk, az említett szabály alkalmazása nélkül is majdnem ugyanazt az értelmes szerkezetet eredményezik. Például az *érettségikövetelmény-rendszer* [a 141. b) pontot követő írásmód] és az *érettségi követelményrendszer* közti jelentéskülönbség alig érzékelhető, így mindkét írásmód elfogadható (Laczkó–Mártonfi 2004: 132). A *gyógyászatisegédeszköz-szaküzlet* esete azonban nem tartozik ezek közé, így itt csak ezt az írásmódot javasoljuk.

Kérdés: Hasonló típusú helyesírási kérdésben kérte a közönségszolgálat segítségét az a levélíró, aki a *munkahelyi levegő szennyezettségének mérésével* foglalkozó cég munkatársaként azt szeretne tudni, hogy a kérdéses tevékenységre hogyan utaljanak, ha nem birtokos szerkezetként, hanem egyetlen szóként szeretnék leírni. Arról kérték a nyelvi tanácsadó szolgálat állásfoglalását, hogy a *munkahelyi levegőszennyezettség-mérés* vagy a *munkahelyilevegőszennyezettség-mérés* írásmód-e a megfelelő, hozzátéve, hogy a kétféle írásmód más-más jelentésre utal.

Válasz: Megerősítettük a kérdező gondolatmenetét, mindkét írásmód lehetséges. A *munkahelyi levegőszennyezettség-mérés* írásmód arra utal, hogy a *levegőszennyezettség-mérés* szó jelzője a *munkahelyi*, melynek jelentése pl. 'munkahelyen történő, munkahellyel kapcsolatos'. Míg a *munkahelyilevegőszennyezettség-mérés* többszörös birtokos jelzős összetétel azt jelenti, hogy 'a munkahelyi levegő szennyezettségének a mérése'.

A kétféle írásmód között valóban érzékelhető jelentéskülönbség, ez azonban – legalábbis a nem szakemberek számára – meglehetősen csekély. A *munkahelyilevegőszennyezettség-mérés* igen hosszú, kevéssé „olvasóbarát” írás-

mód, bár a kívánt jelentést némileg pontosabban tükrözi. De a jelentéskülönbség oly csekély, hogy tulajdonképpen elhanyagolható, így praktikus okokból inkább az egyszerűbb írásmódot javasoltuk a levélírónak: *munkahelyi levegőszennyezettség-mérés*, hangsúlyozva azt, hogy ugyanúgy megfelelő a *munkahelyilevegőszennyezettség-mérés* is, amely nehezebben olvasható, de szabályosabb, a kívánt jelentést pontosabban adja vissza. A túl hosszú összetétel elkerülhető a szerkezetté alakítással is: *a munkahelyi levegő szennyezettségének mérése*.

A Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálatára várja – orvosi nyelvi és helyesírási témában is – a megkereséseket a tanacs@nytud.hu e-mail-címen, valamint kedden és csütörtökön 10-től 14 óráig a 06-30/136-1464 és 06-30/136-1461 telefonszámokon.

IRODALOM

1. AkH.12 = Magyar Tudományos Akadémia 2015. A magyar helyesírási szabályai. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
2. Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2004. Helyesírás. Osiris Kiadó. Budapest.

SZJA 1%

Továbbképző programjaink szervezéséhez különösen értékes támogatást kaptunk azoktól, akik tavalyi személyi jövedelemadójuk egy százalékával segítették a Magyar Asztma Nővérek Országos Egyesületét.

Kérésünk ebben az évben is ugyanez: ajánlják fel személyi jövedelemadójuk egy százalékát a mi javunkra!

Magyar Asztma Nővérek Országos Egyesülete

Adószám: 18795251-1-15

Ha Ön nem még rendelkezett az szja 1+1%-áról, azt az adóbevallásától függetlenül 2022. május 20-ig megteheti.

Rendelkező nyilatkozatát a legegyszerűbben az e-SZJA online felületén töltheti ki:

<https://eszja.nav.gov.hu/app/login/#login> (vagy a bal felső sarokban lévő QR-kódot beolvasva)

Köszönjük a támogatásukat!